

Aanvullend onderzoek jaarrond beschermde nesten en vliegroutes van vleermuizen in het gebied Noordma

A&W-notitie: 21-357

opdrachtgever	Sweco Nederland B.V.
projectcode	21-357
Auteur(s)	[REDACTED]
status	Definitief
datum	12 september. 2022
autorisatie	[REDACTED]
kwaliteitscontrole	[REDACTED]
uitvoerder	Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv Suderwei 2, 9269 TZ Feanwâlden Matrix II k1.08/1.09, 1098 XH Amsterdam Tel. 0511 474764, info@altwym.nl, www.altwym.nl

Inhoud

1	Aanleiding en doel	1
2	Methode aanvullend onderzoek	2
2.1	Het onderzoeksgebied	2
2.2	Vleermuisonderzoek	4
2.3	Onderzoek naar jaarrond beschermde nestplaatsen	6
3	Resultaten	7
3.1	Vleermuizen	7
3.2	Jaarrond beschermde nestplaatsen	7
3.3	overige zoogdieren (Eekhoorn)	7
4	Effectbeoordeling	9
4.1	Vleermuizen	9
4.2	Jaarrond beschermde nestplaatsen	9
4.3	Eekhoorn	10
5	Conclusies	12
5.1	Vleermuizen	12
5.2	Jaarrond beschermde nestplaatsen	12
5.3	Aanvullende waarnemingen	12
	Literatuur	13

Referentie

Oosterholt, D.D. 2022. Aanvullend onderzoek naar jaarrond beschermde nesten en vliegroutes van vleermuizen in het gebied Noordma. A&W-notitie 22-357. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

1 Aanleiding en doel

Stichting Drents Landschap (SDL) is samen met waterschap Hunze en Aa's en de gemeente Tynaarlo voornemens het gebied Noordma (ca. 60 ha) in te richten voor natuur en waterberging. De transformatie die plaats zal vinden is voornamelijk van agrarisch gebruik naar natte natuur. Prolander is namens SDL gevraagd het planproces hiervoor namens hun opdrachtgever te begeleiden. Sweco is vervolgens door Prolander gevraagd de planvorming voor de herinrichting van het gebied te begeleiden en de bijbehorende technische- en conditionerende onderzoeken uit te voeren.

Uit de beoordeling (Zeephat 2020) is gebleken dat aanvullend onderzoek naar het al dan niet voorkomen van jaarrond beschermde nestplaatsen van broedvogels en vliegroutes van vleermuizen nodig is.

Om deze reden heeft Sweco aan Altenburg & Wymenga gevraagd om aanvullend onderzoek uit te voeren naar bovengenoemde wettelijk beschermde soorten. In deze notitie presenteren wij de resultaten van het onderzoek en worden de resultaten in het licht van de plannen beoordeeld volgens de ecologische wet- en regelgeving.

In hoofdstuk 2 van dit rapport is de methodiek van de uitgevoerde onderzoeken opgenomen. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten van de onderzoeken en in hoofdstuk 4 is de effectbeoordeling van de beoogde werkzaamheden op de aanwezige beschermde natuurwaarden gedaan. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van hoofdstuk 4 samengevat.

Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek B.V. presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het ecologisch onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze rapportage kunnen geen rechten worden ontleend.

2 Methode aanvullend onderzoek

2.1 Het onderzoeksgebied

Het plangebied bestaat uit het gebied Noordma dat ten zuiden ligt van een recreatieterrein dat grenst aan de zuidelijkste punt van het Zuidlaardermeer. Bij het plangebied horen bosschages en twee wegen die naar het recreatieterrein leiden. Het aanvullend onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen is binnen het plangebied uitgevoerd. Voor het aanvullend onderzoek naar jaarrond beschermde nestplaatsen is een groter gebied dan het plangebied onderzocht. De reden daarvoor is dat de functionaliteit van een deel van de verblijfplaatsen van deze soorten ook door verstoring zonder fysieke aantasting van de verblijfplaatsen in gevaar kan komen. Figuur 1 geeft het te onderzoeken gebied en de plannen weer.

Figuur 1 - Overzicht van het onderzoeksgebied en ligging van de uit te voeren ingrepen. Daarnaast zijn ook de locaties aangegeven waar een buizerd- en eekhoornnest zijn aangetroffen (zie ook Hoofdstuk 3).

2.2 Vleermuisonderzoek

Om te bepalen op welke wijze vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de omgeving, is nachtelijk vleermuisonderzoek uitgevoerd. Vleermuisonderzoek dient plaats te vinden volgens het Vleermuisprotocol 2021 (ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus). Daarin is vastgelegd hoe vleermuisonderzoek aan verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes dient plaats te vinden om tot uitspraken te kunnen komen die stand houden in juridische procedures. Bij vleermuisonderzoek moet rekening worden gehouden met een aantal veldbezoeken die gespreid in het jaar moeten plaatsvinden.

Volgens verspreidingsgegevens komen verschillende vleermuissoorten voor in de omgeving van het plangebied. Deze zijn: Baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis (Anonymous 2011, NDFF, Vos 2010).

Een deel van de bovengenoemde soorten maakt mogelijk gebruik van het plangebied. Uitgaande van de te verwachten soorten, zijn hier voor het vaststellen van vliegroutes volgens het Vleermuisprotocol twee gebiedsbezoeken noodzakelijk gedurende de periode van 15 april tot en met 15 september. Dit zijn twee veldbezoeken per mogelijke vliegroute tijdens het voorjaar/zomer met minimaal vier, maar het liefst acht weken ertussen.

Het plangebied is tijdens de veldbezoeken 's nachts onderzocht met behulp van batdetectoren van het type Pettersson D240x (heterodyne/time expansion). Binnen het plangebied zijn twee lijnvormige structuren aanwezig die in het kader van de plannen worden verwijderd, die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als geleidend element. Deze zijn dus onderwerp zijn van het onderzoek. Het gaat om de volgende elementen (zie voor ligging figuur 1 en 2):

- De eerste mogelijke vliegroute volgt de Meerweg vanaf de Groningerstraat richting het recreatiegebied ten zuiden van het Zuidlaardermeer. Het gaat hierbij om het gedeelte van de Meerweg waar de begroeiing verwijderd wordt.
- Het tweede te onderzoeken stuk bevindt zich langs de weg Noordma. Ook deze weg begint bij de Groningerstraat en eindigt bij het Zuidlaardermeer. Het te onderzoeken gebied omvat het deel waar bomen zullen verdwijnen.

In tabel 1 staan de data en weersomstandigheden van de veldbezoeken. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd onder optimale weersomstandigheden. Door de herinrichting van het plangebied gaat een gedeelte foerageergebied verloren. Omdat in de omgeving van het plangebied echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is (Zeephart, 2020), zal dit niet leiden tot een knelpunt met de natuurwetgeving en is de aanwezigheid van foerageergebied niet specifiek onderzocht.

Figuur 2 - Locaties waar onderzoek is gedaan naar de aanwezigheid van een vliegroute van vleermuizen. Het gaat om bomenrijen die in het kader van de plannen worden verwijderd (zie figuur 1).

Tabel 1 - Overzicht van de onderzoeksinspanning en de weersomstandigheden tijdens het vleermuisonderzoek op de Meerweg (1) en de Noordma (2).

Datum 2020	Periode	Doel	Weer
25 mei	Avond	Vliegroute 1	Temp $\pm 15^{\circ}\text{C}$, droog/motregen, geheel bewolkt, windkracht 2 W.
26 mei	Avond	Vliegroute 2	Temp $\pm 19^{\circ}\text{C}$, droog/motregen, 4/8 bewolkt, windkracht 2 W.
11 juli	Avond	Vliegroute 1	Temp $\pm 16^{\circ}\text{C}$, droog, 6/8 bewolkt, windkracht 2 N.
14 juli	Avond	Vliegroute 2	Temp $\pm 13^{\circ}\text{C}$, droog, 2/8 bewolkt, windkracht 1 NW

2.3 Onderzoek naar jaarrond beschermde nestplaatsen

In en rond het onderzoeksgebied zijn bomen aanwezig die in principe geschikt zijn voor jaarrond beschermde nestplaatsen van roofvogels. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om Buizerd. Uit onderzoek van Sweco (SWNL0266197) is naar voren gekomen dat er mogelijk nesten zijn van Buizerd. Om na te gaan of in het onderzoeksgebied broedgevallen aanwezig zijn, zijn op 8 maart, 5 april, 18 april en 9 mei 2022 visuele inspecties uitgevoerd. Hierbij zijn alle bomen gecontroleerd op de aanwezigheid van (potentieel geschikte) jaarrond beschermde nestplaatsen. Het ging om de bomen in het onderzoeksgebied, maar ook om de bomen die hieraan grenzen (BIJ12 2017, Kennisdocument Buizerd).

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn zes verschillende vleermuissoorten waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis en Meervleermuis. De individuele waarnemingen van deze soorten zijn opgenomen in figuur 3.

Vliegroutes

Tijdens de onderzoeksrondes gedurende het voorjaar-/zomer van 2022 is vastgesteld dat het plangebied en de omgeving daarvan deel uitmaken van twee vliegroutes (figuur 3):

1. De eerste vliegroute volgt de Meerweg vanuit het westen richting het recreatiegebied ten zuiden van het Zuidlaardermeer. Waar de wilgen over gaan in bosschages buigen de vleermuizen af en verspreiden ze zich over het gebied.

De eerste te onderzoeken vliegroute zoals aangegeven in figuur 2 werd wel bezocht door vleermuizen, maar na de wilgen was er geen sprake meer van een vaste vliegroute. Soorten die zijn waargenomen zijn Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Rosse vleermuis. Kanttekening bij de Rosse vleermuis is dat de dieren hoog boven de bomen vlogen en dus geen gebruik maakte van de bomen als geleidend element. Op het stuk weg met wilgen naar het recreatiegebied toe was er wel duidelijk sprake van een vliegroute, vleermuizen vlogen laag en gebruikten de wilgen als windluwe plek. Hier zijn Laatvlieger (ongeveer 3 exemplaren), Gewone dwergvleermuis (ongeveer 8 exemplaren) en Ruige dwergvleermuis (ongeveer 2 exemplaren) waargenomen.

2. Het tweede te onderzoeken deel, langs de weg Noordma wordt gebruikt als vliegroute door Gewone dwergvleermuis (ongeveer 8 exemplaren). Ook hier vlogen de vleermuizen op ooghoogte voorbij tussen de rijen wilgen in.

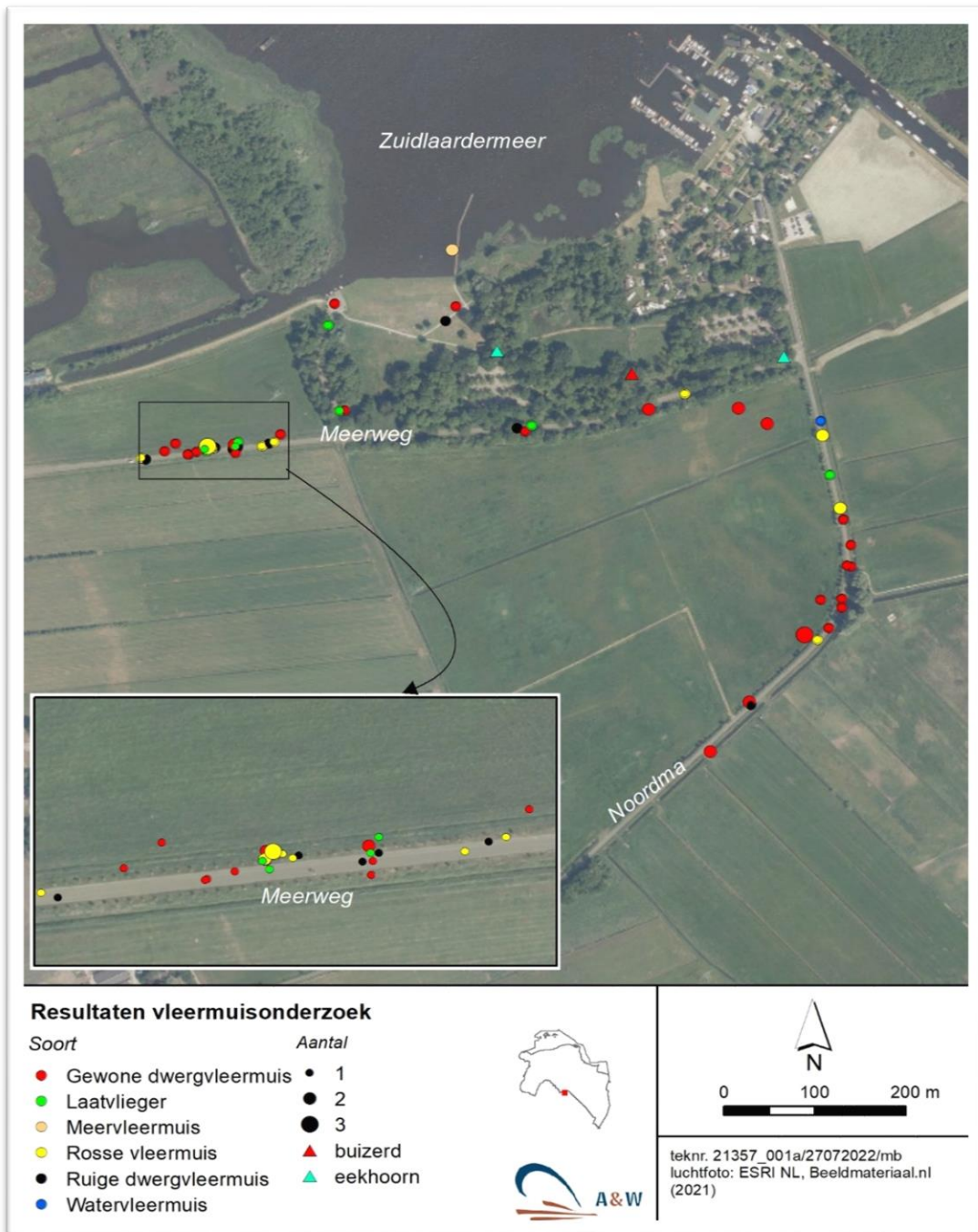
3.2 Jaarrond beschermde nestplaatsen

Bij eerder onderzoek uitgevoerd door Sweco Nederland B.V in het kader van de herinrichting van het gebied Noordma zijn vier potentieel jaarrond beschermde nestplaatsen in het plangebied aangetroffen (Zeephat 2020).

In één van deze potentieel jaarrond beschermde nesten is tijdens het voorliggende onderzoek een broedende Buizerd aangetroffen (zie figuur 1 en 3 voor de ligging van de nestplaats). Bij de andere potentieel beschermde nestplaatsen zijn geen broedende vogels of nesten aangetroffen.

3.3 overige zoogdieren (Eekhoorn)

Tijdens het onderzoek zijn op twee locaties Eekhoorns waargenomen, waarvan één met nest. Deze bevindt zich in de bosschage ten oosten van de parkeerplaats op de kruising Meerweg/Noordma (zie figuur 1 en 3).

Figuur 3: Verspreiding van individuele waarnemingen van vleermuizen in het onderzoeksgebied. Daarnaast is ook de ligging van nestplaatsen van Buizerd en Eekhoorn in de figuur afgebeeld.

4 Effectbeoordeling

4.1 Vleermuizen

Vliegroutes

Tijdens het aanvullend veldonderzoek naar vleermuizen is een vliegroute van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze ligt langs Noordma. De vliegroute van de Gewone dwergvleermuis loopt langs de bomenrijen rondom deze toegangsweg richting het recreatiegebied. De bomen aan weerszijden van de Noordma worden grotendeels verwijderd. De lijnvormige structuur van deze rij verdwijnt dus. Dit betekent dat ook de vliegroute hier wordt aangetast en waarschijnlijk niet meer kan worden gebruikt door vleermuizen. Het foerageergebied in het recreatiegebied blijft echter voor vleermuizen toegankelijk via een (potentieel) geschikte vliegroute ten westen van het recreatiegebied. Deze loopt via de Meerweg, waar ook daadwerkelijk een vliegroute is vastgesteld, via de Groningerstraat naar Zuidlaren (zie figuur 4).

Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd kan worden dat de functionaliteit van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen ten aanzien van vliegroutes behouden blijft. Om deze reden is er geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen.

Mitigerende maatregelen vleermuizen

Om te voorkomen dat vleermuizen worden verstoord dient er rekening gehouden te worden met lichtuitstraling gedurende de avond en nacht, zowel tijdens de aanlegfase als tijdens de gerealiseerde toestand. Dit geldt voor het hele gebied, maar met name voor de vliegroutes. Ook moet worden voorkomen dat door lichtuitstraling richting het Zuidlaardermeer de soorten Meervleermuis en Watervleermuis worden verstoord. In dat geval is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

4.2 Jaarrond beschermde nestplaatsen

In de omgeving van het plangebied is een nestplaats van Buizerd waargenomen. Deze soort is opgenomen in de lijst van vogels met jaarrond beschermde nesten. De nestplaats van de Buizerd valt binnen categorie 4 en is dusdanig kwetsbaar dat het functioneel leefgebied niet in het geding mag komen.

De locatie van de nestplaats ligt op circa 10 meter afstand van de rand van het plangebied (zie figuur 1). De verwachting is daarom dat als gevolg van de werkzaamheden dit nest zal worden aangetast. Dit zal waarschijnlijk op twee manieren gebeuren. Op de eerste plaats zal door de kap van de bosschages het nest dichterbij de bosrand komen te liggen. Daardoor is er te weinig dekking en verliest het nest z'n functionaliteit. Op de tweede plaats is er een gerede kans dat door werkzaamheden het nest wordt verstoord en verloren gaat. Deze kans is met name groot omdat het nest op minder dan 75 meter afstand van de werkzaamheden ligt. Deze verstoringafstand wordt meestal aangehouden als vuistregel waarbinnen verstoring van buizerdnesten kan plaatsvinden.

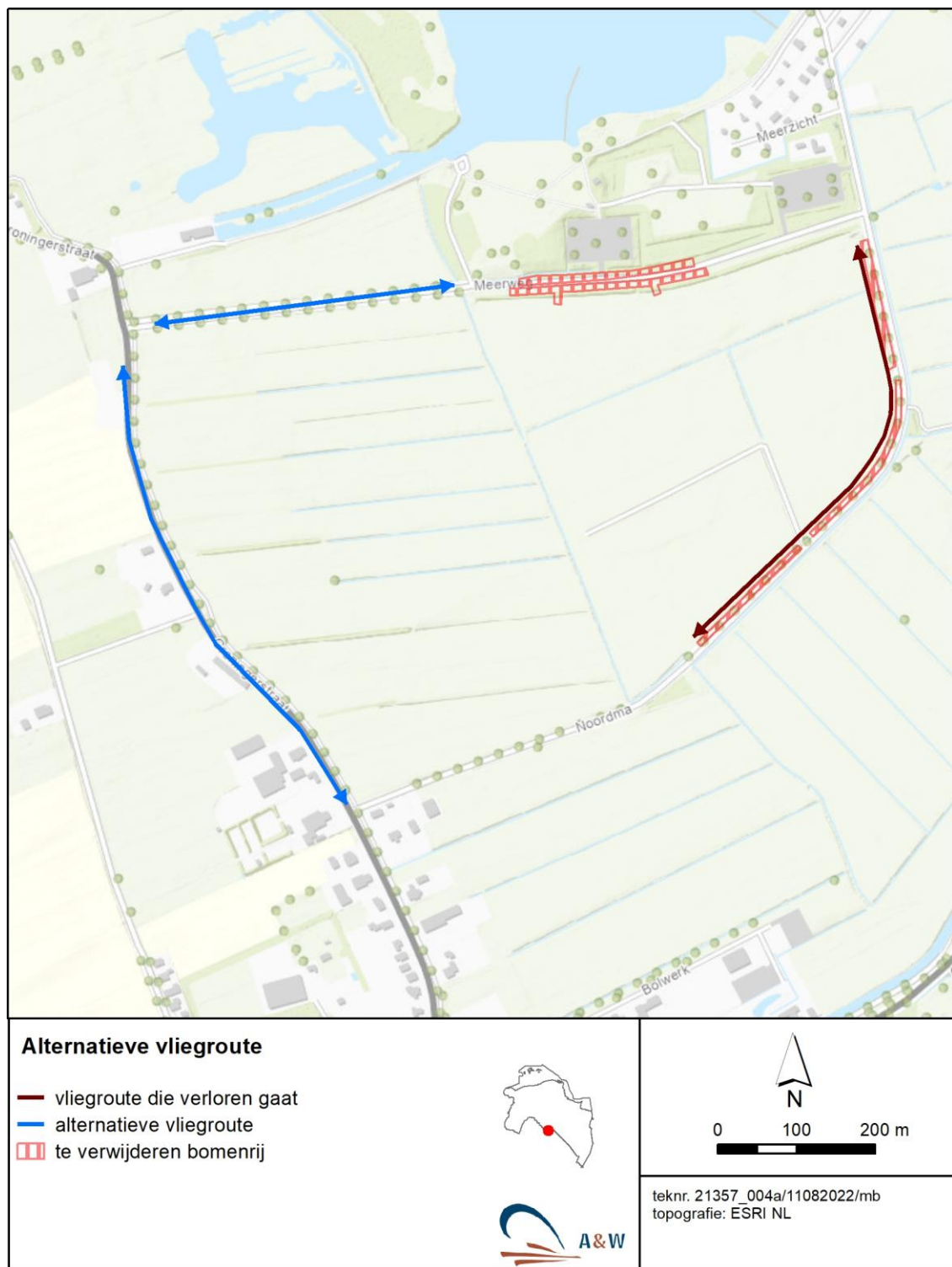
Het foerageergebied van de Buizerd rondom het nest blijft wel grotendeels behouden, zodat de functionaliteit hiervan niet verloren gaat.

Omdat er een grote kans is dat het nest verloren gaat, is er een knelpunt met de Wet natuurbescherming en moet voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing van de Wet natuurbescherming zijn verkregen bij het bevoegd gezag.

4.3 Eekhoorn

In het onderzoeksgebied is een nest van de Eekhoorn aangetroffen. Deze soort is beschermd volgens art. 3.10 van de Wet natuurbescherming. Op de plek van het nest worden geen kapwerkzaamheden uitgevoerd (zie figuur 1). Daarnaast ligt het nest op ruime afstand van het gebied waar er kapwerkzaamheden worden uitgevoerd. Het nest wordt door uitvoering van de plannen daarom niet aangetast. Er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaste verblijfplaatsen Eekhoorn.

In de bosschage die gekapt gaat worden is ook een foeragerende Eekhoorn aangetroffen (zie figuur 1). Door de kaperwerkzaamheden zal een deel van het foerageergebied van de soort verloren gaan. Er is echter in de nabije omgeving voldoende alternatief foerageergebied voor Eekhoorn aanwezig waar de dieren naar kunnen uitwijken. Negatieve effecten op de soort worden daarom niet verwacht. Er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foeragerende eekhoorns.

Figuur 4 - Ligging van een geschikte alternatieve vliegroute. Deze loopt vanuit Zuidlaren via de Groningerstraat en Meerweg naar het recreatiegebied dat gebruikt wordt als foerageergebied door vleermuizen. Aangegeven zijn ook de te verwijderen bomenrijen.

5 Conclusies

5.1 Vleermuizen

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen.

Om te voorkomen dat vleermuizen worden verstoord dient er wel rekening gehouden te worden met lichtuitstraling gedurende de avond en nacht, zowel tijdens de aanlegfase als tijdens de gerealiseerde toestand. Dit geldt voor het hele gebied maar met name voor de vliegroutes. Ook moet worden voorkomen dat door lichtuitstraling richting het Zuidlaardermeer de Meervleermuis wordt verstoord. In dat geval is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

5.2 Jaarrond beschermde nestplaatsen

Door de werkzaamheden wordt het aanwezige Buizerdnest verstoord, of de functionaliteit van de nestplaats wordt door uitvoering van de plannen aangetast. Hierdoor ontstaat een knelpunt met de Wet natuurbescherming en moet voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing van de Wet natuurbescherming zijn verkregen bij het bevoegd gezag.

5.3 Aanvullende waarnemingen

Buiten het plangebied is een nestplaats van de Eekhoorn vastgesteld. Door uitvoering van de plannen wordt de nestplaats niet aangetast en gaat geen leefgebied van de Eekhoorn verloren. Daarom is er geen sprake van een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van Eekhoorn.

Literatuur

Anonymus. 2011. Werkatlas Zoogdieren van Groningen.

BIJ12 2017. Kennisdocument Buizerd. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht.

BIJ12 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht.

Zeephat, G. 2020. Natuuronderzoek herinrichting Noordma. Ecologische beoordeling in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur. SWNL0266197. Sweco Nederland B.V.